

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0394
Číslo materiálu	VY_32_INOVACE_29_TECH_1.14
Název školy	Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Hustopeče, Masarykovo nám. 1
Autor	Ing. Zdenka Voňková
Tématický celek	Architektura a stavitelství pravěku
Ročník	1.
Datum tvorby	28.12.2013
Anotace	Prezentace seznámuje s primitivními stavebními konstrukcemi a stavebním hmotami a představuje charakteristické znaky pravěkého stavitelství.
Metodický pokyn	Prezentace
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora	

Architektura a stavitelství pravěku

Časová osa

Pravěká architektura a stavitelství, přestože je nejdelším a nejstarším úsekem v dějinách, je časově velmi těžko definovatelná, protože jejich vývoj, a s ní i celé civilizace, byl na zeměkouli nerovnoměrný.

Počátek pravěku je limitován stavem našeho poznání historie (asi 3 mil.let př.n.l.) a konec pravěku pak nálezem prvních písemných památek na tom kterém území.

Velmi zjednodušeně lze pro Evropu a pro účely tohoto předmětu vytyčit tuto časovou osu:

- **nejstarší paleolit** od 3.500.000 – 600.000 let př.n.l.
- **starý paleolit** od 600.000 let – 250.000 př.n.l.
- **střední paleolit** od 250.000 – 40.000 let př.n.l.
- **mladý paleolit** od 40.000 – 10.000 let př.n.l.
- **mezolit** od 10.000 – 7.000 let př.n.l.
- **neolit** od 7.000 – 3.500 let př.n.l.
- **eneolit** od 3.500 – 1.800 let př.n.l.
- **první písemné památky různě na různých lokacích**

Historické souvislosti

Historické souvislosti jsou různé v různých částech země, ale obecně lze říct:

Období **nejstaršího a starého paleolitu** je charakterizováno hlavně předchůdci člověka jako např.: Australopithecus africanus, Homo erectus nebo Homo habilis.

Období **středního paleolitu** je charakterizováno výskytem člověka neandrtálského (např. údolí Neandrtal u Dusseldorfu v Německu nebo jeskyně La Chapelle ve Francii).

Období **mladého paleolitu** už charakterizuje Homo sapiens sapiens (Cromagnonec). Je to období matriarchátu a vznikají první kultury (např. gravecká, magdalénská).

Mezolit je přechodné meziledové období ve kterém dochází k migraci obyvatel do údolí.

Neolit se vyznačuje zánikem kamenných nástrojů. V této době se rozvíjí zemědělství a stavitelství. Vznik nových vesnic. Upevnění matriarchátu.

Eneolit pak je jistým pokračováním neolitu ve zdokonalování a prohlubování civilizačních proudů. Rozvoj zemědělství, hrnčířství, hornictví, textilu. Zavedení patriarchátu a vznik samostatných rodin. Na předním východě objev kovů a metalurgie, vynález kola.

Druhy staveb

a) Prvotní úkryty člověka

jeskyně

zemní jámy

závětrí

chýše

pravěké domy

b) Opevnění

hliněné valy

kúlové palisády

c) Kultové stavby

Megality

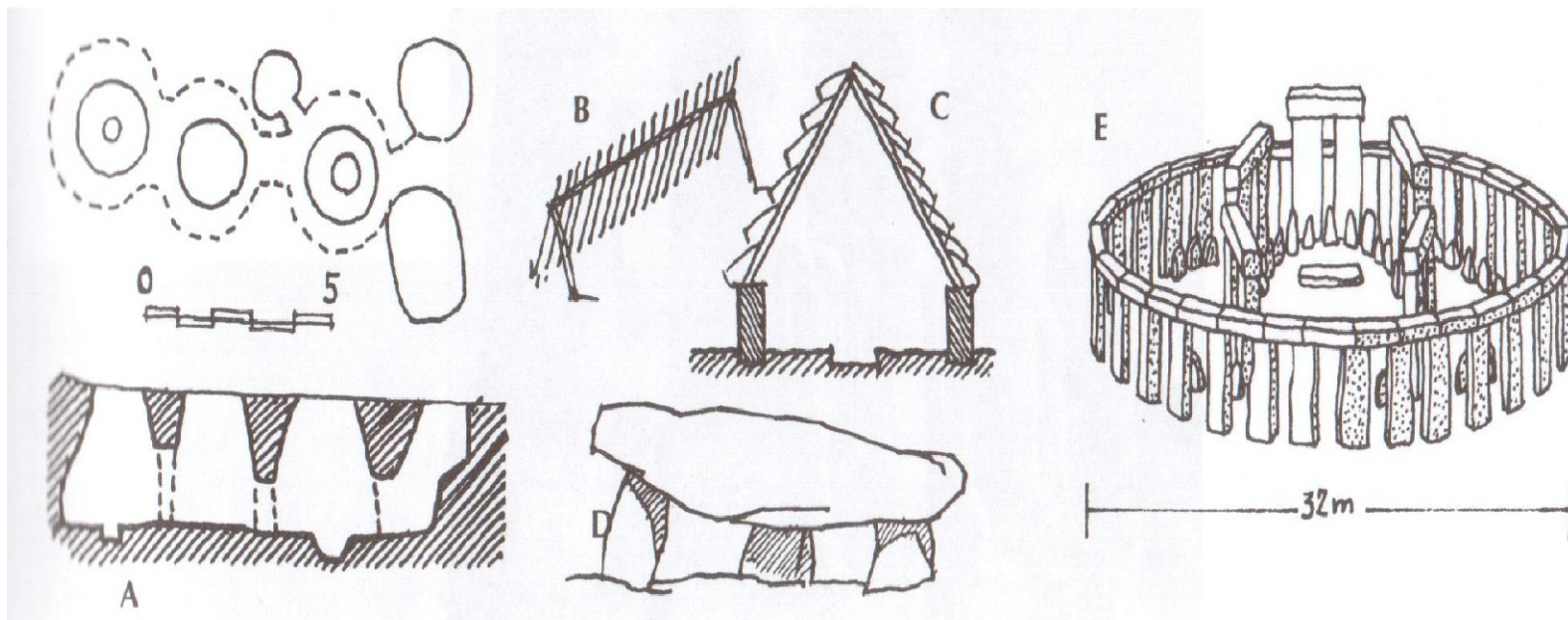
Menhiry – z bretonštiny „dlouhý kámen“

Kromlechy – viz nejznámější Stonehenge

komorové hroby

chodbové hroby

Schématické obrázky pravěkých staveb

- A) Jámy
- B) Závětří
- C) Dům
- D) Dolmen
- E) Cromlech u Stonehenge

Charakteristické znaky

Absolutní začátky staveb hlavně pro úkryt osob a jídla

Použití přírodních dále neopracovaných materiálů

Účelové stavitelství

Objev rytmu, dominanty a měřítko

Stavební materiál

a) Větve a kmeny

na všechny části staveb

b) Hlína

nejčastěji dusaná

c) Kameny

zdivo na sucho, megalitické zdivo

Konstrukce

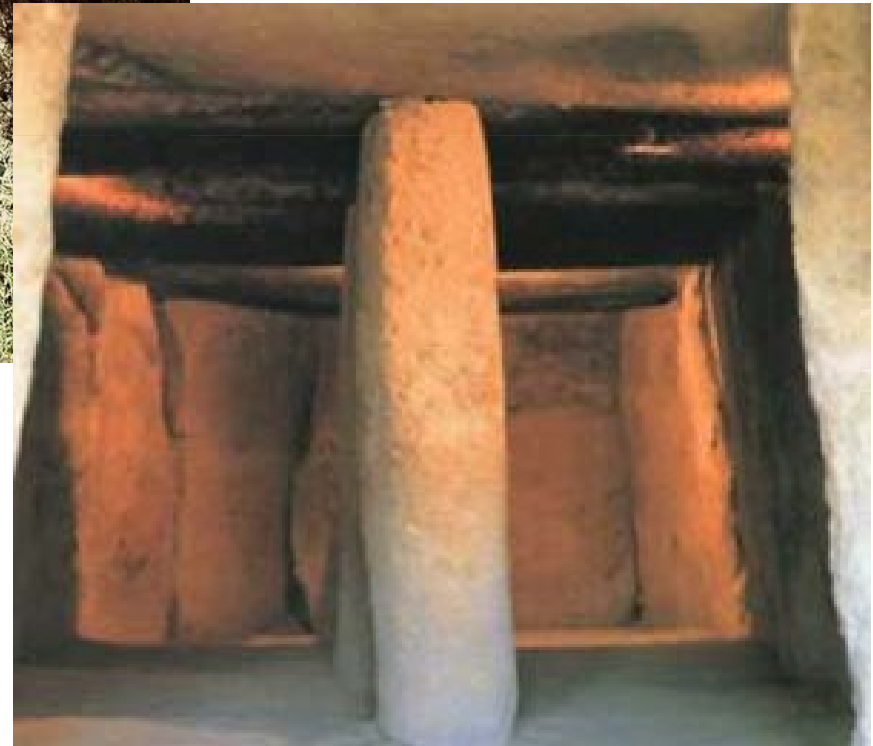
- Kупení hmot
- Architrávová soustava na příkladu trilitu (dvě nesoucí vertikální podpory a jedno nesené horizontální břemeno).
- Kůlové konstrukce
- Sedlová střecha

Významné stavby (některé)

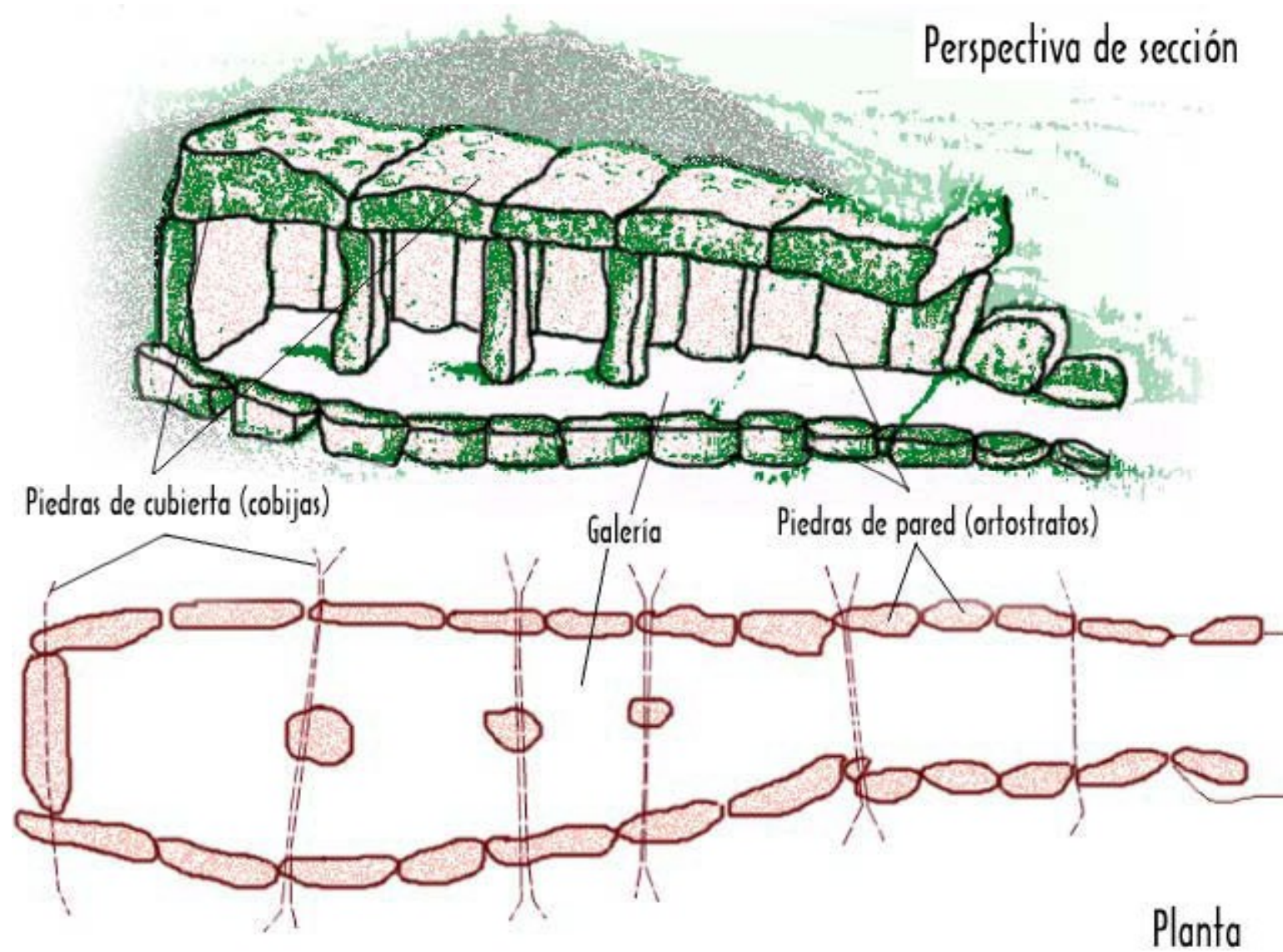
Alej v Carnacu (Francie) – několik tisíc menhirů v rovnoběžných řadách

Jeskyně Menga (Malaga) – cca 3.000 let př.n.l. (*viz následující 3 obrázky*)

Perspectiva de sección

Svatyně ve Stonehenge (Salisbury, Anglie) – megalitická stavba o průměru 100 m, některé balvany jsou vysoké přes 4 m a váží 40-50 tun (*viz. násl. 2 obrázky*)

Dolmen PEDRA GENTIL (Barcelona, Španělsko) – megalitická stavba -
v Katalánsku jich je menších rozměrů více (většinou z doby bronzové)

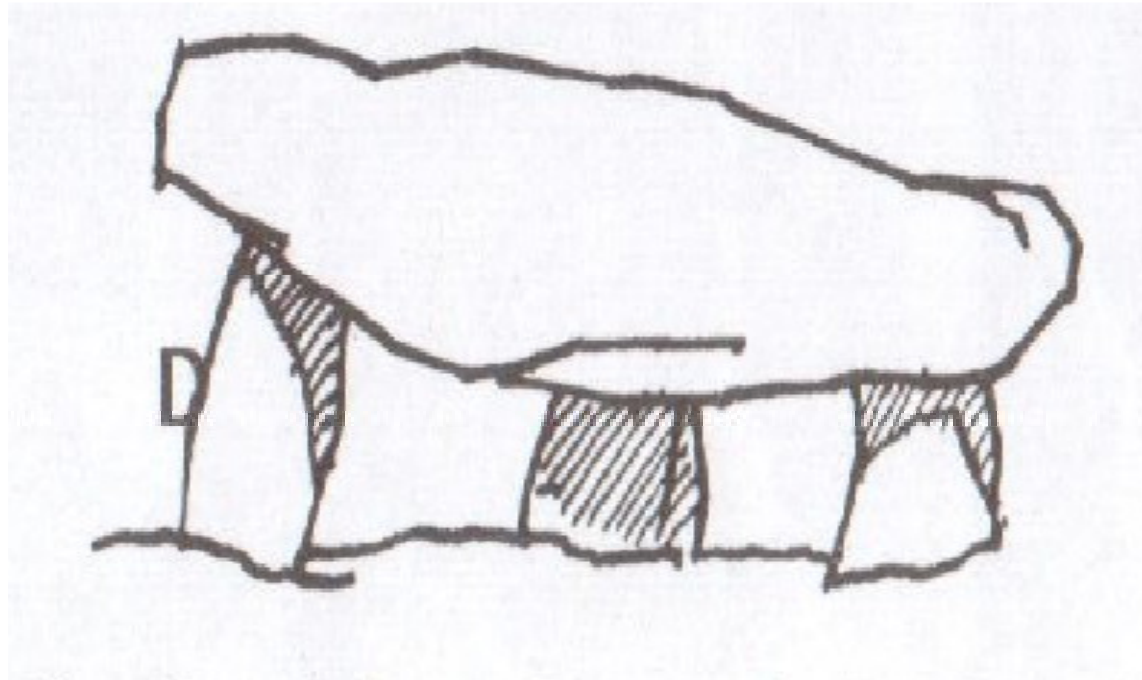
Dolmen de la Rotta a Cournols (Auvergne, Francie) – větší megalitická stavba

Samostatný úkol

Nakreslete schéma dolmenu a vyznačte ne něm nesenou a nesoucí část.

(inspirace)

Shrnutí kapitoly

Dozvěděli jste se, že lidé už v pravěku stavěli hlavně úkryty pro sebe a jídlo, osvěžili jste si stručnou historii pravěku, seznámili jste se s primitivními stavebními konstrukcemi, stavebními hmotami a s charakteristickými znaky pravěkého stavitelství.

Zdroje:

<http://fast10.vsb.cz/studijni-materialy/zsaa/1.html>

BUKOVSKÝ, Jan. *Dějiny stavitelství: přehled vývoje architektury a stavebnictví*. 2. vyd. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2001, 239 s. ISBN 80-720-4215-7.

